

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO
MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL NETRADICINIO UGDYMO KONCEPCIJOS PATVIRTINIMO**

2010 m. kovo 5 d. Nr. V-299
Vilnius

1. T v i r t i n u Netradicinio ugdymo koncepciją (pridedama).
2. P r i p a ž i s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2001 m. spalio 30 d. įsakymą Nr. 1446 "Dėl netradicinio ugdymo koncepcijos".

Švietimo ir mokslo ministras

Gintaras Steponavičius

Laimutė Jankauskienė, (8 5) 2191257

P A T V I R T I N T A

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro
2010 m. kovo 5 d. įsakymu Nr. V-299

NETRADICINIO UGDYMO KONCEPCIJA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Netradicinio ugdymo koncepcijos (toliau – Koncepcija) tikslas – pateikti netradicinio ugdymo sampratos pagrindus, apibrėžti netradicinio ugdymo vietą Lietuvos švietimo sistemoje, švietimo įstaigų, vykdančių netradicinio ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ir neformaliojo ugdymo programas, statusą, paskirtį, veiklos pagrindus.

2. Poreikį kurti netradiciniais ugdymo principais veikiančias švietimo įstaigas lemia tai, kad tradicinės švietimo įstaigos nepakankamai atliepia bendruomenės edukacinių poreikių įvairovę, realiai neįgyvendina dalies tėvų ir vaikų teisės rinktis savo vertybes atitinkantį ugdymą, pasaulėžiūrą, religinius įsitikinimus, filosofines pažiūras. Tradicinėse švietimo įstaigose ne visada pageidaujamo dėmesio sulaukia darni ugdytinio individualybės sklaida, laisvos asmenybės saviraida, individo prasmingos saviraiškos poreikis. Netradiciniais ugdymo principais grindžiamų švietimo įstaigų kūrimasis didina rinkimosi galimybių spektrą, plečia institucinę Lietuvos švietimo įvairovę, skatina ugdymo proceso modernėjimą, alternatyvių ugdymo metodų radimąsi, atspindi ir įtvirtina demokratiškas pradų sklaidą Lietuvos švietimo sistemoje.

3. Koncepcijoje vartojamos sąvokos:

Netradicinis ugdymas – pagal formaliojo (pradinio, pagrindinio ir vidurinio) ir(ar) neformaliojo (ikimokyklinio, priešmokyklinio ir kito neformaliojo) ugdymo programas vykdomas ugdymas, grindžiamas savita pedagogine sistema (M. Montessori, Valdorfo, Š. Suzuki ir kt.) ar atskirais jos elementais.

Netradicinio ugdymo sistema – integrali ugdymo priemonių ir metodų visuma, aprėpianti savitą ugdymo filosofiją, ugdymo tikslus, reikalavimus pedagogui, savitas ugdymo programas, ugdymo proceso organizavimo būdus, ugdomąją aplinką, savitą ugdymo įstaigų struktūrą ir valdymą.

Netradicinio ugdymo metodas – netradicinės ugdymo sistemos principais grindžiamas asmens ugdymo būdas.

Netradicinė mokykla – ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo ir (ar) kito neformaliojo ugdymo programas vykdanči švietimo įstaiga, savo veiklą grindžianti netradicinio ugdymo sistema.

Netradicinio ugdymo klasė (grupė) – netradicinėje ir tradicinėje mokykloje veikianti klasė (grupė), kurios ugdymas grindžiamas netradicine pedagogine sistema.

Netradicinio ugdymo programa – formalizuota netradicinio ugdymo principais grindžiama švietimo programa, kurios turiniu, perteikimo būdais siekiama numatyto rezultato.

II. NETRADICINIO UGDYMO VIETA LIETUVOS ŠVIETIMO SISTEMOJE

4. Netradicinis ugdymas yra nuosekli, tradiciniam ugdymui lygiavertė švietimo sistemos dalis, apimanti formalųjį (išskyrus profesinį mokymą ir aukštojo mokslo studijas) ir neformalųjį vaikų švietimą.

5. Netradicinis ugdymas vykdomas:

5.1. netradicinėje mokykloje;

5.2. tradicinėje mokykloje pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo ir (ar) kito neformaliojo ugdymo programas, jei yra įsteigtos netradicinio ugdymo klasės (grupės) arba netradicinio ugdymo metodais organizuojamas kitas neformalusis ugdymas.

III. NETRADICINIO UGDYMO SAMPRATOS PAGRINDAI

6. Netradicinį ugdymą iš pedagoginių sistemų išskiria savita paradigma, savitos vertybinės nuostatos, ugdymo filosofija, ugdymo tikslai, religinė orientacija, savitas pedagoginis psichologinis požiūris į žmogaus prigimtį ir raidą, vaiko psichofizinio vystymosi tarpsnius, reikalavimai pedagogams, savitas ugdymo organizavimas (ugdymo programos, ugdymo planai, ugdomoji aplinka, ugdymo (-si) metodai, mokinių pasiekimų vertinimas), mokyklos struktūra ir valdymas.

7. Atskirų netradicinio ugdymo sistemų specifika atskleidžiama konkrečiose sampratose, parengtose vadovaujantis Konceptijos nuostatomis (Valdorfo, M. Montessori ir kt.) ir patvirtintose švietimo ir mokslo ministro.

8. Netradicine ugdymo sistema veiklą grindžiančios ugdymo įstaigos specifika atskleidžiama įstaigos nuostatuose (įstatuose), parengtuose remiantis atitinkama netradicinio ugdymo sistemos samprata.

9. Netradicinis ugdymas Lietuvos švietimo sistemoje konceptualiai apibrėžiamas ir įteisinamas vadovaujantis šiomis nuostatomis:

9.1. netradicinio ugdymo tikslai ir jų įgyvendinimas turi atitikti Lietuvos švietimo sistemos principus. Ypatingas dėmesys skiriamas humaniškumo, demokratiškumo ir nacionalumo principams;

9.2. nepriklausomai nuo to, kokia pasaulėžiūra grindžiamas netradicinis ugdymas, mokiniams laiduojama galimybė susidaryti mokslinę pasaulio sampratą, įgyti žinių, atitinkančių šiuolaikinio mokslo ir kultūros pasiekimų lygį, užtikrinamas ugdymo proceso integralumas;

9.3. netradicinio ugdymo sistema turi padėti asmeniui ugdyti (-s) toleranciją, pakantumą kitai pasaulėžiūrai, kultūrai ir religijai, puoselėti asmens orumą, gerbti ir užtikrinti Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje, ratifikuotoje Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos ratifikavimo“ (Žin., 1995, Nr. 60-1501), Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme (Žin., 1996, Nr. 33-807), kituose teisės aktuose įtvirtintas vaikų teises.

10. Bendrojo lavinimo mokyklos, taikančios netradicinio ugdymo sistemas, ugdymą grindžia savo reikmėms pritaikytomis bendrosiomis ugdymo programomis arba rengia savo ugdymo programas ir jas įregistruoja švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka.

11. Mokyklos, taikančios netradicinio ugdymo sistemas, neformalųjį ugdymą vykdo pagal pasirengtas neformaliojo ugdymo programas.

12. Netradicinės bendrojo lavinimo mokyklos, klasės (grupės) ugdymo turinys ir procesas privalo sudaryti sąlygas mokiniams įgyti bendrosiose ugdymo programose nustatytą žinių, bendrųjų gebėjimų, kompetencijų (mokėjimo mokytis, komunikacinės, informacinio raštingumo, socialinės ir kt.), būtinų visaverčiam šiuolaikinės visuomenės nariui, taip pat išugdyti demokratinės visuomenės žmogui, Lietuvos valstybės piliečiui reikalingų vertybinių nuostatų. Netradicinė mokykla ugdymą turi grįsti Lietuvos kultūros tradicijomis, ugdyti mokinio nuostatą būti ne vien gimtosios kultūros vartotoju, o ir jos kūrėju, atsakingu už krašto kultūrinės ir tautinės tapatybės išsaugojimą, istorinį kultūros tęstinumą.

13. Netradicinės bendrojo lavinimo mokyklos dirba pagal savo pačių parengtus ugdymo planus, kurie neprieštaruoja bendriesiems ugdymo planams, yra suderinti su mokyklos steigėju, mokyklos dalininkais (fiziniais ar juridiniais asmenimis, jei taip numatyta pasirašytose bendradarbiavimo sutartyse) ir tvirtinami direktoriaus įsakymu. Ugdymo planai gali būti koreguojami per mokslo metus, atsižvelgiant į konkrečius klasės poreikius. Bendras mokomųjų dalykų ir atskiram dalykui skiriamų valandų skaičius per visą mokyklos laikotarpį (1–12 klasėse) gali ne daugiau kaip 25 procentais skirtis nuo valstybiniuose bendruosiuose ugdymo planuose numatytų dalykų ir atskiram dalykui skiriamų valandų skaičiaus.

14. Netradicinės bendrojo lavinimo mokyklos ugdymo proceso organizavimo trukmė (dienos, savaitės ar visų mokslo metų) gali skirtis nuo tradicinės mokyklos ugdymo organizavimo trukmės, tačiau neturi prieštarauti vaikų sveikatos saugos reikalavimams.

15. Netradicinė mokykla laisvai renkasi ugdymo metodus ir strategijas, padedančias įgyvendinti užsibrėžtus ugdymo tikslus. Ji gali kurti savitą ugdymo aplinką, rengti ir naudoti savitas mokymo priemonių, ugdymo pasiekimų vertinimo sistemas.

16. Netradicinėje mokykloje gali būti formuojamos skirtingo amžiaus vaikų klasės (grupės). Mokinių skaičius šiose klasėse (grupėse) negali viršyti maksimalaus tradicinėms klasėms (grupėms) nustatyto mokinių skaičiaus.

17. Netradicinės mokyklos ugdymo programų ypatybės, savita mokyklos struktūra, ugdymo proceso organizavimo specifinės savybės gali lemti tam tikrus, palyginti su atitinkamos ugdymo pakopos (klasės) bendrosiose programose numatytais pasiekimais, ugdymo rezultatų netradicinėje mokykloje skirtumus, tačiau netradicinės mokyklos mokinių, baigusių aštuonias klases, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas, pasiekimai turi atitikti pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosiose programose nustatytus pasiekimus. Netradicinės mokyklos ugdymo kokybė turi užtikrinti mokiniams, nusprendusiems palikti netradicinę mokyklą, galimybę nuosekliai tęsti mokslą kitoje mokykloje.

18. Jei ugdymo paradigma, kuria grindžiamas ugdymo procesas netradicinėje mokykloje, nenumato įprastinių mokinių pasiekimų vertinimo formų, jos gali būti keičiamos kitomis mokinių pasiekimų vertinimo formomis, labiau atitinkančiomis taikomos netradicinio ugdymo sistemos principus (kūrybinis, tiriamasis darbas, projektas, aplankas ir kt.).

19. Netradicinių mokyklų mokiniai turi būti pasirengę Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka išlaikyti pagrindinės mokyklos baigimo bei vidurinės mokyklos brandos egzaminus. Egzaminus išlaikiusiems ir teigiamais metiniais įvertinimais programą baigusiems mokiniams išduodami valstybės pripažįstami mokyklos baigimo dokumentai: pradinės mokyklos, pagrindinės mokyklos baigimo pažymėjimas ar vidurinės mokyklos brandos atestatas.

20. Netradicinės mokyklos išorinis vertinimas, pedagoginio proceso, rezultatų kokybės užtikrinimas vykdomas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka. Mokyklos vidinio įsivertinimo metodai apibrėžiami mokyklos nuostatuose (įstatuose). Jais remdamasi mokykla atlieka vidinį savo veiklos tyrimą, analizuoja ir vertina ugdymo kokybę, rezultatus. Mokykla reguliariai informuoja mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus) apie ugdymo kokybę, mokyklos vidinio ir išorinio vertinimo rezultatus.

21. Bendrojo lavinimo trukmė netradicinėje mokykloje gali būti 12 metų. Jei baigus mokyklą tėvai (globėjai, rūpintojai) ar mokiniai pareiškia pageidavimą mokytis papildomus metus (pvz., ruoštis egzaminams nepavykus įstoti į aukštąją mokyklą), mokykla turi teisę organizuoti valstybės nefinansuojamą ugdymo procesą pagal individualų ugdymo planą.

22. Darbui netradicinėje mokykloje būtina specifinę profesinę kompetenciją pedagogai gali įgyti bendradarbiaudami su atitinkamomis netradicinėmis mokyklomis Lietuvoje ir (ar) užsienyje, dalyvaudami stažuotėse ar naudodamiesi kitomis kvalifikacijos įgijimo ir (ar) tobulinimo galimybėmis, kurias jiems sudaro užsienio, tarptautiniai netradicinio ugdymo metodiniai centrai, nacionaliniai jų padaliniai Lietuvoje (Lietuvos Valdorfo pedagogikos centras (asociacija), Lietuvos M. Montessori asociacija ir kt.).

23. Tarptautiniuose, užsienio ar Lietuvos netradicinio ugdymo centruose (asociacijose), aukštosiose mokyklose įgyta darbui netradicinėje mokykloje būtina specifinė kompetencija švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka gali būti pripažįstama kaip įgyta pedagoginė kvalifikacija, jos dalis ar padidėjusi kompetencija su sąlyga, jei minėtų centrų (asociacijų) vykdomos studijų ar kvalifikacijos kėlimo programos yra licencijuotos tarptautinių netradicinio ugdymo asociacijų. Šią kompetenciją turinčiam netradicinio ugdymo įstaigos pedagogui suteikiama aukštesnė kvalifikacinė kategorija.

24. Pedagogus rengiančiose Lietuvos aukštosiose mokyklose sudaroma galimybė būsiesiems pedagogams susipažinti su netradicinio ugdymo sistemų pagrindais. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos gali siūlyti klausytojams netradicinio ugdymo kvalifikacijos tobulinimo programas.

IV. NETRADICINIŲ ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ STEIGIMAS, VALDYMAS IR FINANSAVIMAS

25. Formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigos, grindžiančios ugdymą netradicinio ugdymo sistemomis, gali būti steigiamos pagal bendruosius mokyklų steigimui taikomus reikalavimus ir specifinius, sudarančius reikiamas sąlygas atitinkamai netradicinio ugdymo sistemai funkcionuoti.

26. Formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigas, įgyvendinančias netradicinio ugdymo programas, gali steigti Lietuvos Respublikos, kitų valstybių juridiniai ir fiziniai asmenys. Mokyklų steigėjai gali būti keli fiziniai ir juridiniai asmenys, kurie yra sudarę mokyklos steigimo sandorį. Užsienio mokyklų filialai ir tarptautinių organizacijų mokyklos Lietuvoje gali būti steigiamos Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir teisės aktų nustatytais sąlygomis ir tvarka.

Netradicinių ugdymo įstaigų steigėjos negali būti Lietuvoje juridiskai neregistruotos organizacijos ar bendrijos, taip pat organizacijos ar judėjimai, kurių veikla prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, įstatymams ar kitiems teisės aktams. Atskirose netradicinio ugdymo koncepcijose (M. Montessori, Š. Suzuki ar kt.) gali būti numatomi papildomi reikalavimai steigėjams tuo atveju, jei tarptautinės sutartys ar kiti teisės aktai nenumato kitaip.

27. Švietimo įstaigos, ikimokyklinį, priešmokyklinį ar kitą neformalųjį, taip pat pradinį, pagrindinį ir vidurinį ugdymą grindžiančios netradicinio ugdymo sistema, yra nevalstybinės, išskyrus 28 punkte nurodytus atvejus.

28. Ugdymas, kurio procese taikomi tik atskiri netradicinio ugdymo elementai (M. Montessori, Š. Suzuki mokymo metodai), gali būti vykdomas ir valstybinėse ar savivaldybių švietimo įstaigose.

29. Ugdytiniai į netradicinio ugdymo įstaigą priimami laisvu savo pačių ir (ar) tėvų (globėjų, rūpintojų) apsisprendimu, pateikę prašymą raštu.

30. Priimdama vaikus netradicinio ugdymo įstaiga turi sudaryti su tėvais (globėjais, rūpintojais) sutartį, kurioje nurodyta, kad tėvai (globėjai, rūpintojai) yra supažindinti su pagrindiniais įstaigoje taikomais ugdymo principais, galimais ugdymo pasiekimų ir programų nesutapimais, jei lyginama su tradicinės mokyklos programomis, kitomis tėvams (globėjams, rūpintojams) ir mokiniams svarbiomis ugdymo įstaigos veiklos, ugdymo turinio ir proceso ypatybėmis ir sutinka su jais, o įstaiga prisiima atsakomybę už ugdytiniam teikiamo ugdymo kokybę. Savo ir (ar) tėvų (globėjų, rūpintojų) valia ugdytinis gali bet kuriuo metu išeiti iš netradicinio ugdymo įstaigos.

31. Netradicinio ugdymo įstaigos finansuojamos pagal bendruosius švietimo programų ir mokyklų finansavimą reglamentuojančius teisės aktus. Netradicinio ugdymo įstaigos gali teisės aktų nustatyta tvarka gauti bendruomenės narių, kitų vietos bendruomenės atstovų, institucijų savanoriškai teikiamas lėšas ar materialines vertybes ir įstaigos nuostatų (įstatų) numatyta tvarka naudoti jas įstaigos pedagoginei veiklai bei materialinėms sąlygoms gerinti. Už valstybės ir (ar) savivaldybės biudžeto lėšų naudojimą mokykla atsiskaito įstatymų nustatyta tvarka.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

32. Įgyvendinant Konceptiją reikės pakeisti šiuos teisės aktus:

32.1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 56, 69 straipsnius (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853);

32.2. Montessori pedagogikos Lietuvoje sampratą (Žin., 2004, Nr. 104-3854);

32.3. Jėzuitų pedagogika grįsto ugdymo Lietuvoje sampratą (Žin., 2008, Nr. 142-5670);

32.4. Valdorfo pedagogikos Lietuvoje koncepciją (Žin., 2004, Nr. 83-3031);

32.5. Suzuki talentų ugdymo Lietuvoje koncepciją (Žin., 2005, Nr. 79-2875).